

Що ми знаємо про українських біженців, які повертаються додому після початку повномасштабного вторгнення?

Лонгітюдне дослідження українських біженців, Раунд 18 — кінець жовтня/початок листопада 2023 року

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

Вірогідність того, що українські біженці повернуться додому значною мірою залежить від їхнього вибору приймаючої країни за кордоном. Найчастіше виявляють бажання повернутися респонденти, які знайшли притулок в сусідніх країнах, зокрема у Польщі. Натомість, ймовірність того, що біженці, які перебувають в Німеччині та Чехії, повернуться в Україну є нижчою.

Важливими предикторами повернення біженців в Україну, є рівень доходів та вид житла, в якому вони проживають за кордоном. Найчастіше приймають рішення повернутися люди з нижчим рівнем доходу, а також ті, хто проживає в місцях тимчасового проживання або інших видах тимчасового житла, тоді як респонденти з вищим рівнем доходів, а також ті, хто проживають в орендованих квартирах або житлі, наданому державою, найчастіше залишаються у приймаючій країні.

Особисті причини та емоційні стимули повернутися додому стали такими, про які респонденти повідомляли найчастіше. Одною з причин повернення для майже половини опитаних (50%) було бажання возз'єднатися зі своїми рідними, а 35% вказали, як причину, тугу за своєю домівкою.

Багато людей повертаються з-за кордону у населені пункти, де вони не завжди почуваються у безпеці: більше половини (53%) опитаних осіб, які повернулися, повідомили, що вони почуваються у відносній або у повній небезпеці в своєму нинішньому місці проживання.

Карта 1. Подорож заміжньої жінки 40 років, яка двічі самостійно виїжджала зі свого рідного міста через безпекові проблеми

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ескалація війни в Україні після 24 лютого 2022 року призвела до безпрецедентного рівня переміщення населення. За підрахунками УВКБ ООН¹, 6 203 600 людей залишаються переміщеними за кордоном станом на вересень 2023 року. З березня 2022 року Ініціатива IMPACT проводить щомісячне лонгітюдне дослідження людей, які виїхали з України через ескалацію бойових дій, з метою вивчення характеру їхнього переміщення, шляхів інтеграції, намірів повернутися та змін цих параметрів з часом. Респондентів було спершу визначено за допомогою зручної вибірки з числа осіб, які перетнули кордон з Україною та були опитані після 28 лютого 2022 року у Польщі, Словаччині, Угорщині, Румунії та Молдові у пунктах пропуску, центрах транзитного переміщення та тимчасового перебування в рамках спільної ініціативи з УВКБ ООН. З жовтня 2022 року фахівці IMPACT почали доповнювати існуючу вибірку респондентів шляхом проведення кампаній з поширення інформації

у системі обміну повідомленнями «Вайбер» та мережі «Фейсбук». Хоча результати не є статистично репрезентативними, триангуляція з іншими джерелами даних свідчить, що вибірка Ініціативи IMPACT значною мірою перегукується з іншими доступними джерелами даних по цільових категоріях населення, як з точки зору їхнього географічного розподілу, так і соціально-економічного становища. Вибірка цього лонгітюдного дослідження охоплює біженців, а саме людей, які проживають за межами України через переміщення після ескалації війни в 2022 році, та осіб, що повернулися, до яких в контексті цього брифа, належать люди, які виїхали з України після ескалації війни у 2022 році на період довше одного місяця, і після цього повернулися у місце довоєнного проживання або в інший населений пункт на території України². Раунд 18 лонгітюдного дослідження проводився за фінансової підтримки Товариства Червоного Хреста в Бельгії та Україні.

Карта 2. Подорож жінки 47 років, яка виїхала з тимчасово окупованої території разом зі своїм сином і пізніше повернулася назад в Україну.

1. [Портал оперативних даних УВКБ ООН \(ПОД - вересень 2023 року\)](#)

2. Цей бриф не включає дані про «внутрішніх» біженців, які не перетинали державного кордону, а саме внутрішньо переміщених осіб на території України, що повернулися в населені пункти, в яких вони проживали до війни.

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

Враховуючи, що велика кількість біженців³, які виїхали з України, повертаються назад в країну, цей бриф має на меті вивчити демографічний та соціально-економічний профіль осіб, які повернулися, а також основні чинники, що впливають на їхнє рішення повернутися назад. Цей аналіз складається з 2 частин. У першій частині розглядається демографічний профіль осіб, які повернулися, область їхнього проживання до війни та країна, яка приймала їх в якості біженців. У другій частині розглядається їхнє поточне становище, від наявності засобів до існування та житла до їхнього відчуття безпеки.

Цей бриф побудований на основі двох методів: аналізу простих індикаторів шляхом порівняння результатів, що стосуються осіб, які повернулися, та біженців, опитаних у попередньому раунді, а також поглибленого статистичного аналізу, який вивчає взаємозв'язки між різними змінними та як вони впливають на рішення людей повернутися назад в Україну. В рамках раунду 18 лонгітюдного дослідження було проведено 2 213 телефонних інтерв'ю з особами, що повернулися, у період з 26 жовтня по 8 листопада 2023 року. Базою для порівняння при аналізі простих індикаторів слугував раунд 17, який проводився з 21 вересня по 11 жовтня 2023 року, а також опитування біженців за межами України.

Поглиблений статистичний аналіз ґрунтується на комбінованій вибірці з числа 4 693 респондентів з раундів 17 та 18: осіб, що повернулися, але були біженцями протягом певного періоду, і про яких ІМПАСТ має дані за час їхнього перебування за кордоном (1 047 респондентів), а також тих, що залишаються біженцями (3 646 респондентів).

Таким чином, аналіз сфокусований на даних респондентів до їхнього повернення в Україну (тоді, коли вони ще перебували за кордоном), шляхом порівняння їхніх відповідей у статусі біженців до відповідей на такі ж самі питання тих, хто вирішив залишитись за кордоном.

Обмежувачими факторами вибірки аналізу є випадки складних шляхів переміщення, коли деякі респонденти поверталися в Україну і знову виїжджали за кордон. Крім цього, в обох вибірках є розбіжності в часових інтервалах крайніх відповідей, оскільки збір даних по особах, що залишаються біженцями, проводився у вересні 2023 року, тоді як дані, що стосуються проживання за кордоном осіб, які повернулися, охоплюють період 2022-2023 років.

1. ПРОФІЛЬ ОСІБ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ

Щоб створити базу для адекватного порівняння, важливо окреслити спільні риси всіх респондентів раундів 17 і 18 (об'єднавши дві вибірки, сфокусовані на біженцях і особах, які повернулися, відповідно). Цей попередній огляд слугує основою для розуміння унікальних характеристик респондентів, які повернулись з-поміж усіх, хто мав досвід переміщення за кордон через війну з 24 лютого 2022.

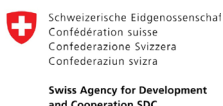
Респондентами раундів 17 та 18 лонгітюдного дослідження є переважно (94%) жінки⁴. Беручи до уваги всіх членів домогосподарства, частка дорослих жінок (від 18 до 64 років) становить 40%, тоді як частка дорослих чоловіків - 15%. Крім того, 38% усіх членів домогосподарств - це діти (від новонароджених до 17 років), а 7% - люди віком 65 років і старші. Середній розмір домогосподарства становить 2,9 осіб, а середня кількість дітей - 1,1. 33% домогосподарств є бездітними, 36% мають одну дитину, 22% - двох,

а 9% - трьох і більше. 20% усіх домогосподарств мають у своєму складі щонайменше одну людину з інвалідністю, 2% - вагітну або годуючу жінку, а 1% доглядає за дітьми, які не перебувають під їхньою законною опікою. Більшість опитаних осіб, які перемістились внаслідок повномасштабної війни, походять з таких областей України: м. Київ (13%), Харківська (12%), Дніпропетровська (10%), Одеська (8%), Донецька (7%), Миколаївська (7%), Запорізька (7%), Київська (6%). Ці області є або одними з найбільш густонаселених, або тими, що найбільше постраждали від війни.

Місцями призначення за кордоном (приймаючими країнами) найчастіше були Польща (50%), Німеччина (15%), Словаччина (7%), Молдова (5%), Румунія (4%), Чехія (4%).

3. 37% з вибірки, яка охоплює респондентів крайніх раундів (раундів 17 і 18).

4. Більше того, вік 64% усіх респондентів становив від 31 до 50 років, 15% - від 18 до 30 років, 17% - від 51 до 64 років і 5% - від 65 років і старше.

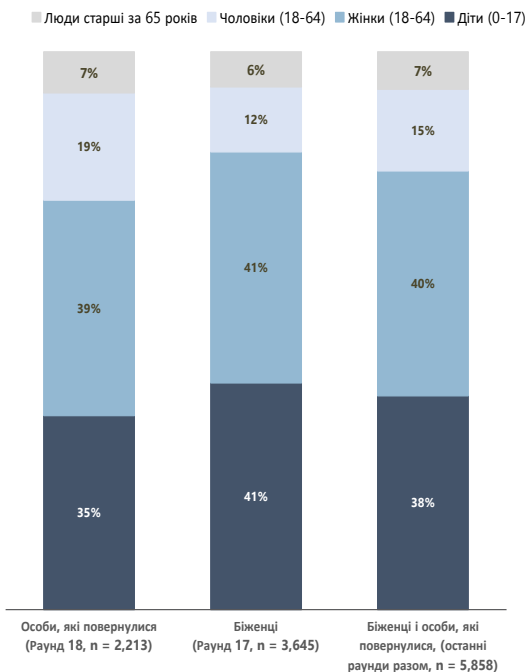

1.1. ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Склад домогосподарств

В середньому домогосподарства (ДГ) осіб, що повернулися, склалися з 3 осіб, що трохи більше за середній розмір ДГ біженців (2,8 осіб). Це може бути пов'язано з тим, що деякі з біженців, які повернулися, змогли возз'єднатися зі своїми рідними після повернення. Це також пояснюється більшою кількістю чоловіків у складі ДГ осіб, які повернулися, де частка чоловіків складала 19%, порівняно з 12% у ДГ біженців. Це може свідчити про можливість возз'єднання жінок, які покинули країну, з членами сім'ї чоловічої статі після повернення. Якщо розглядати конкретно респондентів опитування (які говорять від імені своїх ДГ), то ми спостерігаємо більшу частку жінок серед осіб, які повернулися (97%), ніж серед біженців (92%),

Рисунок 1. Склад домогосподарства, за статусом домогосподарства

що свідчить про можливу меншу схильність до повернення чоловіків, які стали біженцями. У зв'язку з воєнним станом в Україні, для більшості дорослих чоловіків у віці від 18 до 60 років діють обмеження на виїзд з країни.

Частка дітей складає 35% у домогосподарствах, що повернулися та 41% у ДГ біженців. Крім того, ДГ з трьома або більше дітьми більше представлені у вибірці біженців (10%) ніж у вибірці осіб, що повернулися (6%), що свідчить про схильність більших сімей залишатися за кордоном.

Вразливі члени домогосподарств

17% усіх ДГ, що повернулися, мали у своєму складі щонайменше одну особу з інвалідністю⁵, і це нижче порівняно з відсотком ДГ біженців, зафіксованим на рівні 21%. Це може вказувати на певні труднощі або перешкоди для повернення таких вразливих груп, а також про потенційно кращі умови для них у приймаючих країнах. ДГ, в яких є хоча б один член з інших вразливих груп (вагітні/годуєчі жінки та особи, які доглядають за дітьми, що не перебувають під їхньою законною опікою), мають однаковий розподіл як серед біженців, так і серед людей, які повернулися (близько 2% та 1% відповідно).

Освіта

Найбільш помітні відмінності за рівнем освіти між вибірками біженців та осіб, що повернулися, стосувалися вищої освіти: тоді як частка респондентів з вищою освітою пропорційно більша серед тих, хто повернувся (48% біженців, порівняно з 52% тих, хто повернувся), частка респондентів з післядипломною освітою вища серед біженців (13% біженців, порівняно з 9% тих, хто повернувся). Хоча інші рівні освіти мало відрізняються між тими, хто повернувся, та біженцями, аналіз предикторів повернення показує⁶, що респонденти зі ступенем магістра або доктора філософії децю частіше залишаються за кордоном, ніж повертаються.

1.2. ПРИЙМАЮЧІ КРАЇНИ ТА МІСЦЯ ДОВОЄННОГО ПРОЖИВАННЯ

Приймаюча країна

Існують помітні відмінності у частоті повернень з різних країн. Польща має вищий відсоток повернень, ніж інші приймаючі країни: 49% усіх опитаних біженців, які вимушено перемістились до Польщі, вже повернулися в Україну. Схожі показники спостерігаються в кількох інших сусідніх країнах: Румунія (46% повернулись), Молдова (43% повернулись), Словаччина (40% повернулись). У Німеччині спостерігається протилежна картина: лише 13% усіх біженців повернулися в Україну.

Схожа, однак менш виражена, ситуація склалася у Чехії, звідки повернулися 17% біженців.

Аналіз предикторів повернення підтверджує, що приймаюча країна має статистично значущий зв'язок⁷ з рішенням повернутися. Біженці в деяких країнах, що межують з Україною, демонструють більшу схильність до повернення. Це можна пояснити географічною близькістю, родинними зв'язками, культурною схожістю або відмінностями у політиках приймаючих країн, що впливає на біженців.

4. Більше того, вік 64% усіх респондентів становив від 31 до 50 років, 15% - від 18 до 30 років, 17% - від 51 до 64 років і 5% - від 65 років і старше.

5. Інвалідність, про яку повідомили самі респонденти, вимірювалася за допомогою короткого набору запитань Вашингтонської групи. Ці дані доступні [тут](#).

6. Величина ефекту ($w = 0.05$)

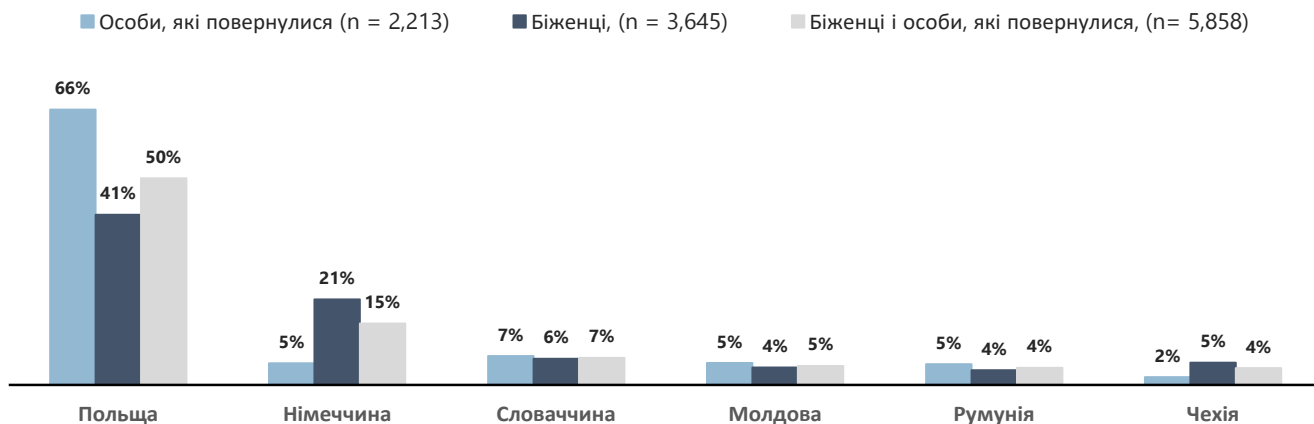
7. Величина ефекту ($w = 0.16$)

Протилежна ситуація спостерігається в Німеччині (і меншою мірою в Чехії). Зниження тенденції до повернення біженців у цих країнах може бути пов'язане з кращими можливостями для інтеграції або більш розвинутими програмами підтримки.

Однак на вибір приймаючої країни також, можливо, впливають наміри біженців: ті, хто має чіткіші наміри повернутися, швидше за все, віддають перевагу країнам, розташованим поблизу України.

Рисунок 2. Приймаючі країни з найбільшою кількістю респондентів

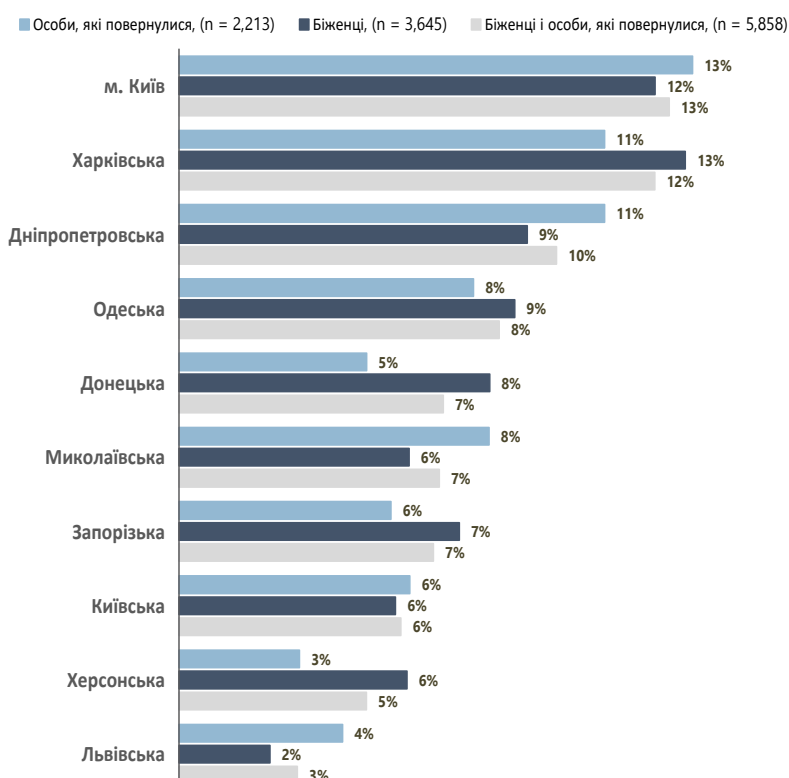
Область довоєнного проживання⁸

Аналіз десяти найбільш чисельних областей довоєнного проживання у вибірках як біженців, так і осіб, які повернулися, може свідчити про більш високу схильність до повернення або перебування за кордоном залежно від області походження. Области, які безпосередньо постраждали від війни, як правило, мають меншу частку осіб, які повернулися: Херсонська (лише 22% осіб з цієї області повернулися в Україну з-за кордону), Донецька (27%), Запорізька (30%), Харківська (33%). Протилежна тенденція спостерігається в розподілі респондентів, які переїхали з таких областей, як Львівська (52% осіб з цієї області повернулися в Україну з-за кордону), Миколаївська (45%) та Дніпропетровська (42%).

Аналіз показує, що область довоєнного проживання є одним із предикторів⁹ рішення біженців повернутися в Україну. Це свідчить про те, що такі фактори, як безпека, економічні можливості та соціальні зв'язки, можуть мати помітний вплив на ймовірність повернення біженців. Результати показують вищий рівень повернення біженців з Дніпропетровської, Миколаївської, Волинської та Житомирської областей, порівняно з нижчим рівнем повернення біженців з Херсонської, Луганської та Запорізької областей.

Рисунок 3.

Топ 10 областей довоєнного проживання респондентів

8. Область довоєнного проживання в цьому дослідженні означає область, в якій респондент проживав до ескалації 2022 року і звідки він втік від війни, а не фактичну область, де людина народилася.

9. Величина ефекту ($w = 0.15$)

2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОВЕРНЕННЯМ

Під час аналізу предикторів повернення було протестовано різні змінні на значущість та величину ефекту (повний список результатів наведено у Додатку А). Окрім предикторів, наведених у попередньому розділі (рівень освіти, приймаюча країна, область довоєнного проживання), у цьому розділі

першочергово розглядаються додаткові змінні, які, за даними дослідження, впливають на ймовірність повернення: тип житла, дохід, зайнятість, знання мови та бажання возз'єднатися з сім'єю. Змінні, включені в модель, були обрані умисно, спираючись на теоретичні міркування.

2.1 ПОГЛИБЛЕНИЙ АНАЛІЗ ПРЕДИКТОРІВ ПОВЕРНЕННЯ

Тип житла

Тип житла в приймаючій країні має статистично значущий зв'язок¹⁰ з досвідом біженців та їхнім подальшим рішенням щодо повернення. Аналіз показує, що біженці, які проживають в орендованому житлі, атакожті, хто проживає в житлі, наданому органами влади, з більшою імовірністю залишаються за кордоном. Натомість ті, хто перебуває в місцях тимчасового проживання або інших тимчасових помешканнях, наприклад, наданих неурядовими організаціями чи волонтерами, з більшою імовірністю повернуться. Більш стабільне і комфортне житло може дати біженцям відчуття безпеки і приналежності до приймаючої країни, що призводить до більш тривалого перебування. На противагу цьому, тимчасові житлові рішення, такі як місця тимчасового проживання або житло, надане волонтерами, не забезпечують довгострокової безпеки, що, можливо, спонукає біженців думати про повернення якнайшвидше. Тип житла також може бути пов'язаний з рівнем інтеграції в приймаючу спільноту, причому приватне житло потенційно створює кращі можливості для формування соціальних зв'язків та інтеграції в місцеве суспільство. Насамкінець, здатність дозволити собі орендувати житло може свідчити про те, що біженці мають стабільні можливості для отримання доходу, що також може вплинути на їхнє рішення залишитися за кордоном

Дохід

Доходи біженців у приймаючих країнах тісно пов'язані з їхнім рішенням повернутися¹¹. Аналіз показує статистично значущу різницю¹² в доходах на душу населення між біженцями та особами, які повернулися,

що свідчить про значний зв'язок між нижчими доходами за кордоном і схильністю до повернення. Для респондентів-біженців, які залишаються за кордоном, середній дохід на одну особу становить 330,3 євро, тоді як для тих, хто повернувся, він становив 200,3 євро, коли вони востаннє були за кордоном.

Зайнятість

Поточний статус зайнятості має статистично значущий вплив¹³ на ймовірність повернення. Особи, які повернулися, рідше мали роботу в останній приймаючій країні (28% мали роботу в приймаючій країні), ніж ті, хто залишився біженцями (45%). У свою чергу, ті, хто доглядає за дітьми або працює в Україні віддалено, демонструють найвищий рівень повернення (9% від усіх біженців, які вирішили залишитися, порівняно з 17% тих, хто вирішив повернутися). Це вказує на важливість зайнятості та стабільності роботи в житті біженців і її вплив на їхнє рішення повернутися.

Знання мови

Рівень володіння мовою має статистично значущий, хоча і слабкий, вплив на ймовірність повернення¹⁴: біженці з кращим знанням мови більш схильні залишитися. 67% усіх осіб, що повернулися, оцінили свої мовні навички в приймаючій країні як погані або дуже погані, тоді як лише 51% тих, хто залишився біженцями, оцінили свої мовні навички як погані або дуже погані. Це можна розглядати як додатковий чинник спрощення інтеграції або довгострокових планів залишитися в приймаючій країні.

2.2 ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ, ПРО ЯКІ ПОВІДОМИЛИ РЕСПОНДЕНТИ

Згідно з останнім опитуванням осіб, які повернулися (раунд 18), найбільш поширеними причинами повернення були особисті та емоційні: майже половина респондентів (49%) висловили бажання

возз'єднатися зі своєю сім'єю, а 35% зазначили, що їхнє бажання повернутися додому зумовлене тугою за домом.

10. Величина ефекту (w = 0.28)

11. Помітна тенденція (w = 0,14) спостерігається щодо нерозкриття рівня доходів, особливо серед осіб, що повернулися. Це важко пояснити, але це може свідчити про більшу чутливість або невизначеність у фінансових питаннях серед осіб, що повернулися.

12. Величина ефекту (d Коена = 0.73)

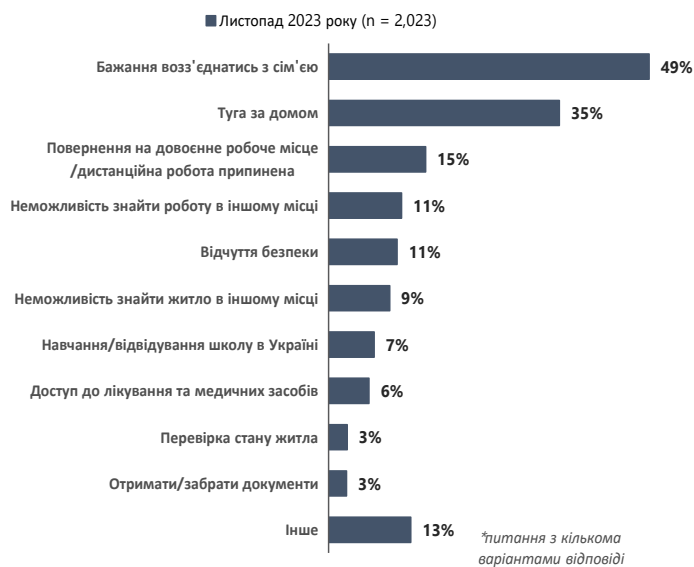
13. Величина ефекту (w = 0.15)

14. Величина ефекту (w = 0.14)

Існує статистично значущий помірний зв'язок між бажанням возз'єднання сім'ї¹⁵ і рішенням повернутися, що свідчить про те, що сімейні зв'язки і бажання возз'єднання відіграють важливу роль у процесі прийняття рішення про повернення.

Третя за поширеністю відповідь була пов'язана з працевлаштуванням: 15% респондентів, які повернулися з-за кордону, зазначили, що причиною повернення був або вихід на стару роботу, або те, що роботодавець скасував можливість працювати дистанційно. 11% повідомили, що не змогли знайти можливості працевлаштування за кордоном. Якщо розглядати лише респондентів, які працювали до війни, то кожен п'ятий (20%) зазначив, що їм довелося повернутися на своє довоєнне робоче місце (або перейти на очну форму роботи). Відчуття безпеки відіграло певну роль у прийнятті рішення про повернення для 10% респондентів. Відсутність житла або відповідних житлових умов спонукала повернутися в Україну 9% респондентів, тоді як 6% респондентів зазначили, що одним із рушійних факторів їхнього повернення була можливість отримати доступ до спеціалізованої медичної допомоги та медичних засобів в Україні.

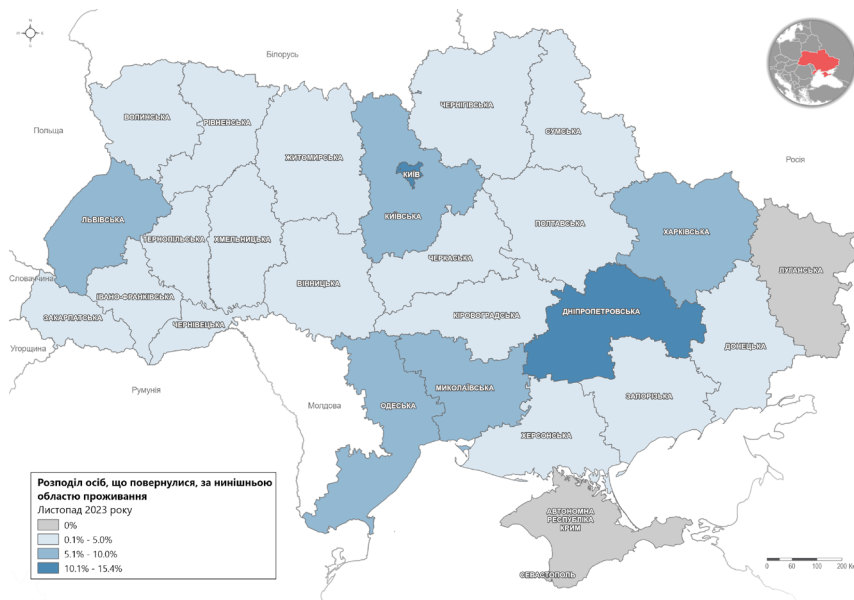
Рисунок 4: Причини повернення в Україну*

3. СТАНОВИЩЕ ОСІБ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ

3.1 ОБЛАСТЬ ПОВЕРНЕННЯ

Хоча більшість (82%) повернулася до свого місця довоєнного проживання (а не в інші регіони України), загальні показники повернення демонструють відмінності між макрорегіонами¹⁶. Загалом, 47% респондентів, які виїхали із Західного макрорегіону, повернулися в Україну, що є найвищим показником серед усіх макрорегіонів. 43% респондентів, які виїхали з Північного макрорегіону, також повернулися. У Центральному макрорегіоні та місті Київ відсоток повернень дещо нижчий: по 40% для кожної групи респондентів з цих регіонів. Найнижчий відсоток повернень спостерігається у Південному (36% респондентів) та Східному (34%) макрорегіонах.

15. Величина ефекту ($w = 0.13$)

16. У контексті цього опитування макрорегіон – це територіальна одиниця, що складається з кількох областей. Для зручності сприйняття отриманих результатів області було згруповано у макрорегіони наступним чином та у наступних пропорціях: **Північ:** Київська (45,3%), Житомирська (20,7%), Сумська (19,1%), Чернігівська (14,9%). **Схід:** Дніпропетровська (43,2%), Харківська (34,9%), Запорізька (14,9%), Донецька (7%). **Захід:** Львівська (36,2%), Волинська (19,2%), Івано-Франківська (9,6%), Рівненська (9,6%), Тернопільська (7,9%), Хмельницька (7,7%), Закарпатська (7,7%), Чернівецька (5,8%). **Південь:** Одеська (53,2%), Миколаївська (40,3%), Херсонська (6,5%). **Центр:** Полтавська (39,6%), Вінницька (24,4%), Черкаська (21,3%), Кіровоградська (14,7%). **м. Київ, м. Севастополь та Автономна Республіка Крим** є окремими адміністративними одиницями і не включені в наведені вище макрорегіони.

Рисунок 5. Нинішнє місце проживання за областю довоєнного проживання*

* включені лише області постійного проживання зі 100 і більше респондентами

3.2 ЖИТЛО

В цілому, 76% осіб, які повернулися, зараз проживають у власному житлі або у родичів. З числа респондентів, які повернулися у довоєнні населені пункти (82% з усієї вибірки), близько 90% повідомили, що вони проживають у власному житлі або житлі члена ДГ, у порівнянні з 13% тих, хто повернувся в інші населені пункти. Другою за величиною категорією було орендоване житло, в якому проживали 18% усіх осіб, що повернулися, у тому числі 8% осіб, які повернулися в місця довоєнного проживання, та 62% тих, хто переїхали в інші населені пункти. Ще 4% респондентів проживали з родичами або друзями, які не були

членами їхнього домогосподарства. Лише 2% з-поміж осіб, які повернулися у місця довоєнного проживання, зупинились у родичів або друзів, у порівнянні з 16% респондентів, які повернулися в інші населені пункти і використовували таку модель проживання. 2% серед усіх осіб, які повернулися у довоєнний населений пункт, зазначили, що вони проживають у волонтерів (осіб, які не є родичами або друзями і які добровільно надають житло для проживання), порівняно з 5% респондентів, які повернулися у населений пункт, в якому вони не проживали до війни.

3.3 ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ЗАСОБИ ДО ІСНУВАННЯ

Дохід

Дохід домогосподарств осіб, що повернулися, які в середньому склалися з трьох осіб, найчастіше знаходився на рівні від 300 до 599 євро (44%) або від 0 до 299 євро (33%). Медіанний дохід домогосподарств, у середньому, становив 469 євро, тоді як середній дохід домогосподарства знаходився на рівні 384 євро. Дохід домогосподарств різнився за областями, при цьому найвищі рівні середнього та медіанного доходів були зафіксовані у столиці, і становили 681 та 511 євро відповідно.

За Києвом у низхідному порядку йдуть Київська (569 євро - середній, 466 - медіанний), Львівська (572 євро - середній, 435 - медіанний) та Закарпатська (483 євро - середній, 511 євро - медіанний) області. Про найнижчі рівні доходів повідомили домогосподарства у Херсонській, Волинській, Харківській, Чернівецькій та Миколаївській областях, вони коливалися в межах від 300 до 350 євро для середнього доходу та від 220 до 300 євро для медіанного доходу. При цьому, Херсонська область знаходиться на останньому місці.

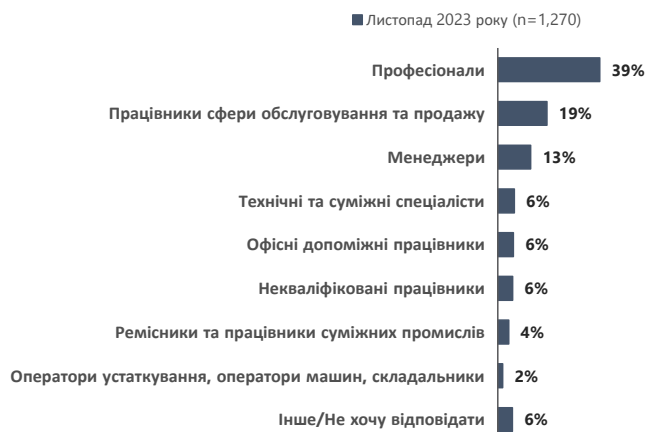

Зайнятість

Серед усіх опитаних осіб, що повернулися, 58% були працевлаштованими або самозайнятими (мали власний бізнес (2%), були позаштатними працівниками (2%) або працювали віддалено (0,7%)). На противагу цьому, 20% всіх осіб, що повернулися, повідомили, що вони були безробітними, 8% були пенсіонерами, 0,5% - студентами, а решта виконували неоплачувану роботу (11% доглядали за дітьми, 2% доглядали за особами похилого віку або особами, що потребували спеціального догляду, 0,4% були волонтерами).

Основними категоріями професій серед працевлаштованих респондентів були професіонали (39%), працівники сфери обслуговування та продажу (19%) і менеджери (13%), що свідчить про те, що переважна більшість працевлаштованих осіб, які повернулися, працювали на висококваліфікованих посадах (професіонали або менеджери). Лише 6% респондентів були некваліфікованими робітниками.

Рисунок 6. Поточна категорія професії серед працевлаштованих осіб, які повернулися

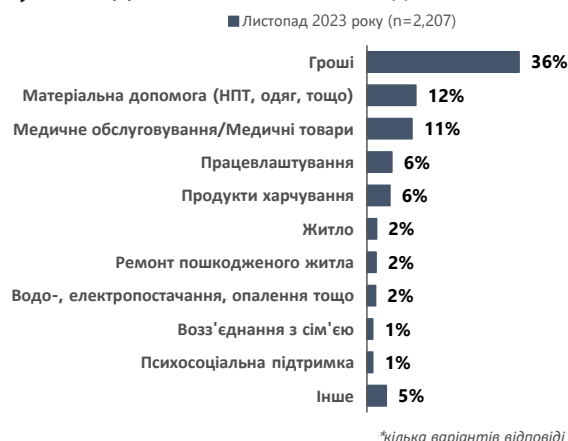

3.4 ПОТРЕБИ

На момент проведення раунду 18 52% осіб, які повернулися, повідомили про наявність незадоволених невідкладних потреб, тоді як 48% повідомили, що не мають таких потреб. Серед потреб, про які повідомляли найчастіше, були готівкові кошти (36%). Про необхідність матеріальної допомоги, у тому числі НПТ та одягу, зазначили 12% всіх осіб, які повернулися. Про неї повідомила значно більша частка осіб, що повернулися, але не проживали у своїх місцях довоєнного проживання (19%). Медичного лікування/товарів потребували 11% усіх осіб, що повернулися.

Про потребу в працевлаштуванні повідомили 6% респондентів, також 6% вказали на потребу в продуктах харчування. Частка цих потреб була вищою (8%) серед осіб, які повернулися у населені пункти, що не були місцями їхнього довоєнного проживання. Про потребу у житлі зазначили 2% з усіх осіб, що повернулися, частка яких також була вищою (6%) серед тих, хто перемістилися в інші населені пункти, де вони не проживали до війни.

Рисунок 7. Десять основних незадоволених потреб

3.5 ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА

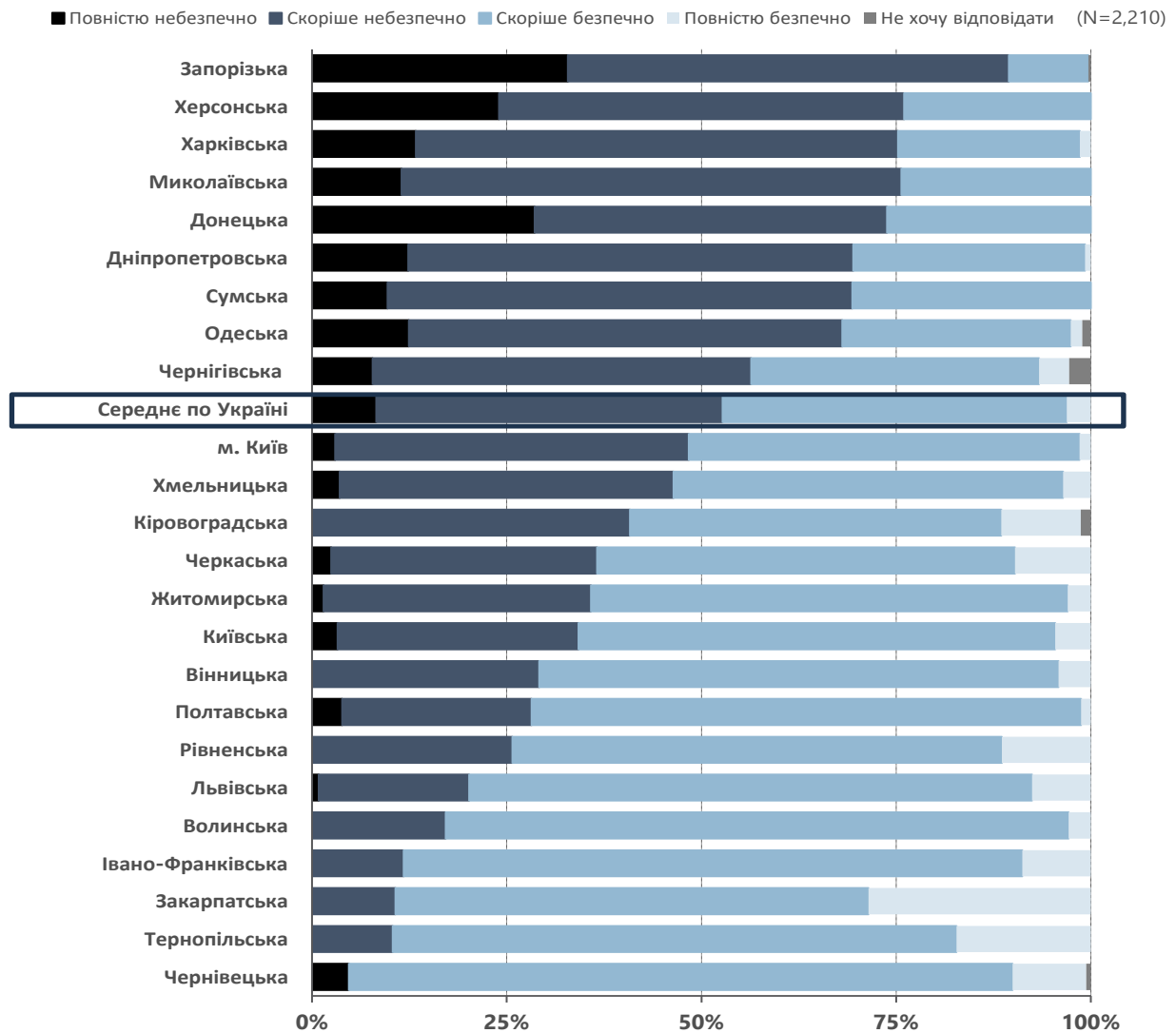
Більшість опитаних осіб, що повернулися (53%), повідомили, що вони радше почували себе у небезпеці, з них 8% почували себе у повній небезпеці. Лише 47% осіб, які повернулися, повідомили, що почувують себе скоріше безпечно, ніж небезпечно у своєму нинішньому місці проживання. 44% з них відчували себе у відносній безпеці і лише 3% повідомили, що вони почувують себе у повній безпеці. З частки осіб, які повернулися з-за кордону та переїхали в інший населений пункт, в якому вони не проживали до війни, 82% оцінили своє місце довоєнного проживання як повністю (57%) або відносно небезпечно (25%).

Відчуття безпеки відрізнялося за макрорегіонами. Найвищі показники, пов'язані з відчуттям небезпеки, були зафіксовані на Сході та Півдні. 75% та 72% респондентів

на цих територіях, відповідно, почували себе у повній або відносній небезпеці. Зокрема, 33% респондентів у Запорізькій, 29% у Донецькій та 24% у Херсонській областях почували себе у повній небезпеці.

На противагу цьому, респонденти на Заході та в Центрі почували себе у більшій безпеці порівняно з іншими регіонами. При цьому 81% опитаних на Заході і 68% у Центрі зазначили, що вони почувуються повністю або частково у безпеці. Найвищі рівні відчуття безпеки були зафіксовані у Чернівецькій області, де 95% жителів вказали, що вони почувують себе у відносній або повній безпеці. Після неї йшли Тернопільська (90%) та Закарпатська (89%) області.

Рисунок 8. Сприйняття безпеки в нинішньому місці проживання, за областю повернення

ДОДАТОК А. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ПРЕДИКТОРІВ ПОВЕРНЕННЯ

Для аналізу та встановлення ключових факторів, які демонструють зв'язок із поверненням українських біженців, ми використали таблиці сполучення і критерій χ^2 , щоб дослідити кількісні показники взаємозв'язків між категоріальними змінними, вимірними у лонгітюдному дослідженні, та статусом повернення.

Таблиці сполучення створені для схематичного відображення зв'язку між двома категоріальними змінними, такими як рівень володіння мовою зі статусом повернення біженців. Ці таблиці спрощують детальний розподіл кількісних даних у кожній категорії, дозволяючи краще зрозуміти, як взаємодіють різні змінні. Критерій χ^2 застосовується для оцінки того, чи були категоріальні змінні статистично незалежними. Критерій обчислює для кожної клітинки таблиці сполучення очікувані частоти, стандартизовані залишки саму статистику χ^2 . Показник величини ефекту (w) Дж. Коена використовується для стандартизації значень χ^2 і пропонує шкалу величин для визначення рівнів зафіксованих зв'язків. Величини ефектів поділяються на слабкі ($w = 0,1$), посередні ($w = 0,3$) або сильні ($w = 0,5$), що забезпечує чітку метрику для оцінки сили зв'язку кожного предиктору. Для неперервних змінних, які не є нормально розподіленими, таких як дохід, ми використовуємо непараметричний тест Манна-Уїтні, оскільки він не покладається на припущення про гаусівський розподіл і є нечутливим до наявності екстремальних спостережень.

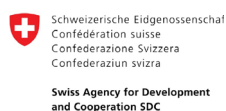
ДОДАТОК Б. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ФАКТОРІВ ПОВЕРНЕННЯ

variables	chi.square	p.value	w	sample.size
short-term intentions to stay	1375.62	0.00	0.55	4,546
accommodation	364.29	0.00	0.28	4,678
pay rent type	165.28	0.00	0.19	4,541
host country abroad	113.93	0.00	0.16	4,693
occupation_now	96.37	0.00	0.15	4,231
oblast_origin	99.33	0.00	0.15	4,676
language_skills	86.68	0.00	0.14	4,550
income	95.04	0.00	0.14	4,693
obtained docs/temporary_protection	81.40	0.00	0.14	4,296
urgent needs/family_reunification	70.70	0.00	0.13	4,550
employment_now_isco	14.54	0.15	0.08	2,059
urgent needs/dont need anything	31.22	0.00	0.08	4,550
employment_prio-war_isco	24.25	0.06	0.07	4,498
urgent needs/acces_school_childcare	18.42	0.00	0.07	4,550
number of kids	12.89	0.00	0.05	4,536
education	9.60	0.02	0.05	4,515
obtained docs/residence	9.51	0.00	0.05	4,296
obtained docs/work_permit	9.54	0.00	0.05	4,296
age	7.34	0.12	0.04	4,674
urgent needs/accommodation	5.28	0.02	0.04	4,550
urgent needs/education	6.78	0.01	0.04	4,550
urgent needs/employment	5.42	0.02	0.04	4,550
urgent needs/food	7.70	0.01	0.04	4,550
urgent needs/psychosocial_support	7.93	0.00	0.04	4,550

variables	chi.square	p.value	w	sample.size
household_size	4.45	0.11	0.03	4,664
discrimination	3.25	0.07	0.03	4,539
urgent needs/transportation	2.29	0.13	0.03	4,550
urgent needs/other	2.33	0.13	0.03	4,550
obtained docs/other_visa	2.95	0.09	0.03	4,296
urgent needs/information_services	0.59	0.44	0.02	4,550
urgent needs/legal_advice	1.16	0.28	0.02	4,550
urgent needs/medical_treatment_items	2.28	0.13	0.02	4,550
urgent needs/repair_house	1.44	0.23	0.02	4,550
urgent needs/utilities	0.00	1.00	0.01	4,550
urgent needs/cash	0.02	0.89	0.00	4,550
urgent needs/material_assistance	0.00	0.98	0.00	4,550
urgent needs/visa_documentation	0.02	0.88	0.00	4,550
urgent needs/language_training	0.04	0.83	0.00	4,550
obtained docs/refugee_status	0.00	1.00	0.00	4,296

Canada

IMPACT Shaping practices
Influencing policies
Impacting lives